Załącznik nr 1
do zapytania ofertowego nr 3/2025

WYTYCZNE DLA PROWADZĄCYCH PROGRAM KOREKCYJNO- EDUKACYJNY.

1. **Podstawa prawna programu**
   Krajowe akty prawne
   Podstawą prawną do opracowania i realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domowej jest:
   a) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2021r., poz. 1249 oraz z 2023r. Poz. 289 i 535),
   b) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023r. W sprawie programów korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz. U. z 2023r. Poz. 1163).

   Powyższe akty prawne, oprócz zdefiniowania pojęcia przemocy domowej, nakłada na organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, określając zakres pomocy udzielanej osobom doznającym przemocy oraz zadania w zakresie oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domowej.

   Powyższe stanowi, iż jednym z zadań własnych powiatu jest opracowanie i wdrożenie do realizacji programu korekcyjno –edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową.

   Podmiot, który podejmie się realizować prowadzenie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zobowiązany jest w stosunku do każdego uczestnika prowadzić indywidualną kartę przebiegu programu obejmującą m.in. diagnozę stosowanej przemocy, uwagi i wnioski oraz wskazania do pracy ze sprawcą, jak również prowadzić dokumentację uczestników programu zgodnie z ustawą o ochronie danych osobowych z dnia 10 maja 2018r. (t. j. Dz. U. z 2019r., poz. 1781, z późn. zm.).

   Wskazane jest, aby osoby prowadzące oddziaływania korekcyjno-edukacyjne w trakcie trwania programu uczestniczyły w indywidualnej superwizji.

2. **Czas realizacji programu**
   Program będzie obejmował dla każdego uczestnika minimum 60 godzin zajęć w formie spotkań indywidualnych i grupowych. Harmonogram spotkań i czas trwania zajęć w poszczególnych dniach będzie przedstawiony uczestnikom programu i będzie mógł być modyfikowany w celu umożliwienia odbycia wszystkich zajęć przewidzianych w programie. Przerwy między kolejnymi zajęciami nie powinny być dłuższe niż jeden tydzień. Program będzie realizowany w grupie nie większej niż 17 osób. Podstawową formą oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych będzie praca grupowa, a uzupełnieniem – praca indywidualna.
   Dobór treści edukacyjnych będzie uwzględniał założone cele programu, czas jego trwania i specyfikę uczestników. Program dla osób stosujących przemoc domową oprócz oddziaływań edukacyjnych będzie obejmował praktyczne ćwiczenia dostarczające korekcyjnych doświadczeń osobistych zmieniających zachowania i postawy związane z przemocą oraz rozwijające umiejętności samokontroli i konstruktywnego współżycia. W sytuacjach tego wymagających, związanych z potrzebami i możliwościami uczestników programu dopuszcza się możliwość modyfikowania programu. W przypadku zajęć grupowych dopuszcza się możliwość naprzemiennego prowadzenia zajęć edukacyjnych i korekcyjnych.

3. **Sposób realizacji programu**

Realizacja programu odbywać się będzie w systemie otwartym, gdzie w trakcie trwania programu mogą dołączyć nowi uczestnicy przechodząc po kolei wszystkie sesje.

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową w formie dostosowanej do warunków wolnościowych w jednym cyklu zakłada przeprowadzenie konsultacji indywidualnych kwalifikujących do udziału w programie, oraz edukacyjne zajęcia grupowe.

a) Etapy realizacji programu:
Etap I: spotkania jednogodzinne i indywidualne dla każdego uczestnika programu w celu rozpoznania diagnostycznego oraz zakwalifikowania (bądź nie) do uczestnictwa w programie;

b) **Etap II:** spotkania grupowe oraz indywidualne, których celem jest przekazanie treści edukacyjnych i korekcyjnych;

c) **Etap III:** monitoring i ewaluacja.

4. **Zakres obowiązków:**

a) Podmiot jest zobowiązany każdorazowo, całą dokumentację dotyczącą uczestnictwa sprawcy w zajęciach, dostarczyć do siedziby Centrum, w terminie jednego miesiąca od daty zakończenia udziału sprawcy w zajęciach w tym między innymi:
- plan zawierający terminy i czas poszczególnych spotkań oraz poruszoną na nich tematykę;
- listy obecności z własnoręcznymi podpisami uczestników oraz prowadzących;
- karty ze sformułowaną diagnozą (wstępna, pogłębiona);
- notatki, protokoły lub inne dokumenty potwierdzające monitoring (w tym ustalenia poczynione z krewnymi uczestnika programu);
- dokument z wnioskami po dokonanej ewaluacji programu;
- faktury wydatkowanych środków;
- dokumenty potwierdzające kwalifikacje i staż pracy prowadzących program;

b) Zajęcia grupowe będą prowadzone w formie wykładów, psychoedukacji, psychodramy, odgrywania scenek sytuacyjnych. W trakcie realizacji programu obowiązuje następująca dokumentacja:
- kwestionariusz wywiadu;
- oświadczenie uczestnika o dobrowolności uczestnictwa;
- oświadczenie uczestnika o wyrażeniu zgody na przetwarzanie danych osobowych do celów realizacji programu;
- oświadczenie uczestnika o akceptacji warunków uczestnictwa w programie;
- listy obecności na zajęciach;
- konspekty zajęć.

c) Osoba odpowiedzialna za realizację spotkań indywidualnych będzie zobowiązana m.in. do:
- przeprowadzenia indywidualnej diagnozy osób biorących udział w programie;
- podpisania z każdym uczestnikiem programu oświadczenia o akceptacji reguł w programie korekcyjno – edukacyjnym;
- prowadzenie listy obecności;
- sporządzenia sprawozdania.

d) Osoba odpowiedzialna za realizację zajęć grupowych (edukacyjnych i korekcyjnych) będzie zobowiązana do:
- prowadzenia listy obecności;
- sporządzenia sprawozdania dotyczącego oceny końcowej postępów osób uczestniczących w zajęciach;

- prowadzenie dokumentacji zajęć, w których należy ująć: termin spotkania, tematykę, podpisy osób prowadzących, listy osób uczestniczących w poszczególnych zajęciach.

e) Na wstępie kontaktu z potencjalnym uczestnikiem programu prowadzący przeprowadzą rozeznanie mające na celu diagnozę sytuacji danej osoby.
Rozpoznanie indywidualnej sytuacji obejmuje zadania:
- rzeczywiste okoliczności skierowania do programu,
- określenie czy uczestnik programu aktualnie stosuje przemoc,
- motywację kandydata do wzięcia udziału w programie,
- formy i okoliczności przemocowych zachowań oraz stopień krytycyzmu wobec tych zachowań,
- historię zachowań przemocowych,
- aktualną sytuację rodzinną i zawodową,
- cechy osobiste istotne dla pracy korekcyjnej,
- doświadczenie związane z nadużywaniem alkoholu i narkotyków
- historia pomocy medycznej i psychoterapeutycznej w zakresie zaburzeń psychicznych,
- kontakty z wymiarem sprawiedliwości.

Przed przystąpieniem do II etapu programu uczestnicy podpisują kontrakt określający zasady uczestnictwa w programie, który zawiera:
- formalne wymogi systematycznej obecności na zajęciach wraz z określeniem sankcji za uchylanie się od udziału w programie,
- zobowiązanie do powstrzymania się od przemocowych zachowań w kontaktach z członkami rodziny i innymi ludźmi,
- zobowiązanie do powstrzymania się od spożywania alkoholu i zażywania substancji psychotropowych,
- obowiązek bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego zachowania w trakcie uczestnictwa w zajęciach,
- uznanie osobistej odpowiedzialności za fakt stosowania przemocy domowej.

f) Wobec osób, których uczestnictwo w programie związane jest z decyzją sądu, policji lub prokuratury stosuje się powiadamianie tych organów o:
- przystąpieniu sprawcy przemocy do programu,
- każdej sytuacji uchylania się od udziału w programie,
- zakończeniu uczestnictwa w programie.

Przebieg i efekty oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc domową objęte są działaniami monitorującymi i ewaluacyjnymi prowadzonymi przez podmioty, którym Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Malborku zleciło realizację prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. Sprawozdania z realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego podmiot ten zobowiązuje się sporządzić i dostarczyć do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Malborku w terminie jednego miesiąca następującego po ukończeniu edycji w danym roku.

5. Monitoring

Realizacja programu jest ściśle związana z działaniami monitorująco - kontrolnymi, które stanowią część nadzoru na jego realizacją.

System monitorowania obejmuje:
- postęp względem zaplanowanych założeń, działań i rezultatów programu,
- zachowanie związane z przemocą u osób uczestniczących w programie w trakcie jego trwania oraz do 3 roku po jego zakończeniu.

Monitorując program będziemy szukać odpowiedzi na pytania:
- czy podejmowane działania prowadzą do osiągnięcia celu finalnego,
- czy program wymaga przeformułowania działań,

- czy adresaci programu zachowują się zgodnie z oczekiwaniami.

Celem monitoringu jest sprawdzenie czy zaplanowane działania w końcowym efekcie są użyteczne dla odbiorców i współodbiorców, którymi w tym przypadku są rodziny osób stosujących przemoc.

Do oceny skuteczności działań programowych niezbędna jest współpraca z partnerami programu, szczególnie tymi, którzy realizują programy przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy domowej.

Wnioski z monitoringu realizacji programu będą służyły do ewaluacji programu oraz ewentualnego zaplanowania innej oferty pomocowej dla osób stosujących przemoc domową.

Działania monitorujące winny trwać w trakcie i po zakończeniu realizacji programu przez okres wynikający z zapisów Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej w następujących terminach: na początku przystąpienia do programu i na końcu, oraz w ciągu 3 lat od zakończenia udziału w programie (4-krotnie od zakończenia programu, w następujących odstępach czasowych:

- nie później niż po 3 miesiącach od zakończenia programu,
- po upływie 9 miesięcy od zakończenia programu,
- po upływie 15 miesięcy od zakończenia programu,
- po upływie 24 miesięcy od zakończenia programu.

Monitoring sytuacji w rodzinie sprawcy przemocy, prowadzi się na podstawie jego pisemnej zgody. Uzyskuje ją podmiot kierujący do programu na etapie kwalifikacji do uczestnictwa.

Monitoring prowadzi ośrodek pomocy społecznej, właściwy dla miejsca zamieszkania lub pobytu sprawcy-uczestnika programu. O zbliżającym się terminie monitoringu, podmiot prowadzący ewaluację informuje właściwy ośrodek pomocy społecznej.

Monitoring prowadzi się poprzez:

- wizytacje w środowisku, podczas których przeprowadza się rozmowy ze sprawcą oraz z osobami wspólnie z nim zamieszkującymi,
- kontakt z innymi, nie zamieszkującymi wspólnie członkami rodziny,
- kontakt z Policją w celu uzyskania informacji na temat ewentualnych zgłoszeń dotyczących aktów przemocy,
- kontakt z członkami zespołu interdyscyplinarnego i/lub grupy roboczej.

Podmiot, któremu zlecono realizację prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zobowiązany jest prowadzić dokumentację potwierdzającą prowadzenie monitoringu w trakcie trwania programu, jak również monitoringu i sposobu funkcjonowania uczestników po zakończeniu programu, zgodnie z § 8 rozporządzenia z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy domowej, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc domową oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne.

Z monitoringu sporządza się informację, którą przekazuje się do podmiotu prowadzącego ewaluację.

6. Ewaluacja

Ewaluację prowadzi podmiot, którym Centrum zleciło realizację prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych

Jeśli uczestnik programu, po jego ukończeniu, odbywa karę pozbawienia wolności lub przebywa w areszcie, podmiot prowadzący ewaluację występuje do zakładu karnego/aresztu śledczego o:

- informację na temat programu,

- opinie psychologa i/lub wychowawcy, zawierające ocenę wpływu zajęć korekcyjno- edukacyjnych na postawę skazanego po zakończeniu programu.

Po zakończeniu przez uczestnika odbywania kary lub opuszczeniu aresztu, ewaluacja prowadzona jest zgodnie z procedurą.

Kryteria ewaluacyjne:

- **adekwatność** – to stopień zgodności zawartości merytorycznej programu z założonymi celami (wskazanymi w rozporządzeniu),
- **skuteczność** – to stopień osiągnięcia założonych celów (zdolność sprawców do powstrzymania się od przemocy),
- **użyteczność** – to stopień zgodności programu z oczekiwaniami uczestników,
- **trwałość** – to stopień, w jakim efekty programu oddziaływają po jego zakończeniu (okres, w jakim uczestnik kontrolował swoje zachowanie tj. nie stosował przemocy).

Podmiot, któremu Centrum zleciło realizację prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, realizujący program powinien minimum raz na pół roku otrzymać informację dotyczącą funkcjonowania sprawcy w środowisku domowym.

W związku z powyższym podmiot, któremu Centrum zleciło realizację prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych zobowiązany jest współpracować w powyższym zakresie z Zespołem Interdyscyplinarnym funkcjonującym oraz ośrodkiem pomocy społecznej w gminie właściwej ze względu na miejsce zamieszkania uczestnika programu.

Z ewaluacji sporządza się raport ewaluacyjny przygotowany w oparciu o przedstawione kryteria.

W raporcie zawiera się:

- opis programu,
- zastosowaną procedurę ewaluacyjną,
- informacje o liczbie uczestników programu, które nie wyraziły zgody na monitoring,
- uzyskane wyniki,
- wnioski,
- rekomendacje.

Metody ewaluacji i monitoringu:

- ankieta,
- wywiad,
- obserwacja,
- rozmowa.